

<http://childdevelop.com.ua/articles/psychology/1140/>

Важливі характеристики обдарованих дітей

Глибоко обдаровані молоді люди є в усіх етнічних групах, расах, країнах з різними рівнями економіки та в будь-яких географічних областях. Багатьох батьків цікавить питання, чи є обдарованість вродженою якістю, чи її можна розвинути й виховати.

Один зі словників визначає термін «обдарований» як:

- має великі вроджені здібності;
- проявляє певний дар.

Обдаровані діти – це ті, «хто завдяки своїм вродженим видатним здібностям можуть демонструвати високі результати». Термін «видатні здібності» відноситься до загальних інтелектуальних здібностей, визначеної академічної здібності, лідерських якостей, здібностей до образотворчого або виконавського мистецтва, творчого мислення або спортивних здібностей.

Більшість обдарованих дітей проявляють більш високий рівень зосередження й обсягупам'яті. Немає стандарту обдарованості, оскільки певні таланти й соціальне середовище сприяють розвитку різних типів особистості. Типи досягнень також різняться. Відмінності між обдарованими дітьми можна виявити, просто зібравши їх у групу. Деякі з них дуже сильні в одній темі та слабкі в інших. Обдарований математик може бути середнім читачем, обдарований митець може бути слабким математиком, а в дитини, яка почала рано читати, може бути відсутня здатність організовувати час і заняття.

Загальна характеристика обдарованих дітей

У діловому світі багато досліджень у галузі управління намагаються знайти спільні риси й особливості успішних керівників компаній, вважаючи, що таких лідерів можна виховати й навчити. Крім того, є також якості та особливості, які часто зустрічаються серед обдарованих дітей, хоча жодна дитина не може володіти ними всіма відразу. Один зі способів визначити, чи обдарована ваша дитина, – звернути увагу на її манеру поведінки у щоденних розмовах, на заняттях, а також при реакції на можливості навчання. Нижче наводиться список характеристик, найбільш поширених в обдарованих дітей чотирьох, п'яти й шести років. Ці діти:

- Проявляють високу допитливість і дослідницьку активність.
- Ставлять вдумливі запитання.
- Мають великий словниковий запас і використовують у мові складні речення.
- Вміють добре виразити себе.
- Вирішують проблеми й завдання унікальними способами.
- Мають хорошу пам'ять.
- Проявляють незвичайний талант у малюванні, музиці або сценічному мистецтві.
- Мають особливу оригінальну уяву.
- Використовують раніше засвоєний матеріал у нових контекстах, ситуаціях.
- Мають незвичайну здатність створювати логічні послідовності.
- Обговорюють і конкретизують ідеї.
- Швидко вчаться.
- Прагнуть працювати самостійно та брати на себе ініціативу.

- Проявляють дотепність і почуття гумору.
- Мають стійку концентрацію уваги й готові вирішувати складні завдання до кінця.
- Дуже спостережливі.
- Проявляють талант в умінні придумувати й розповідати історії.
- З цікавістю читають.

Обдарована дитина може не демонструвати всі перераховані вище характеристики постійно, але батьки й фахівці, як правило, здатні розгледіти ці особливості при спостереженні за дитиною протягом тривалого періоду часу.

Є багато причин, щоби з'ясувати, чи обдарована ваша дитина

Багато батьків вважають, що знання «потенціалу» обдарованості має невелике практичне значення. Але якщо не піддавати дитину відповідному тестуванню, батьки не зможуть отримати про неї таку цінну інформацію, як:

- Знання сильних і слабких когнітивних сторін дитини, які можуть допомогти батькам спланувати спосіб її навчання.
- Якщо дитина починає проходити тести лише у школі, це призводить до ефекту «стелі», який стає все більш яскраво вираженим з року в рік.
- Багато обдарованих учнів часто порушують порядок і кидають виклик представникам (шкільної) влади, оскаржуючи правила поведінки у класі. Поведінку обдарованої дитини іноді плутають з розладами уваги, такими як СДУ (синдрому дефіциту уваги) і СДУГ (синдром дефіциту уваги й гіперактивності). Отже, тест якомога раніше повинен визначити, чи обдарована дитина, чи вона страждає можливими порушеннями здібностей навчатись, такими як СДУГ, синдром Аспергера й іншими проблемами. Чи знаєте ви, що діти з синдромом Аспергера мають деякі ознаки аутизму, але в той же час багато хто з них розумний і проникливий?
- Обдаровані діти відчують себе більш комфортно, коли у класі та при спілкуванні з іншими дітьми до них ставляться, займаються та спілкуються на їх рівні. Дослідження показали, що обдаровані учні досягають успіху в товаристві дітей зі схожими здібностями. У поганому навчальному середовищі обдарованість може бути такою ж паралізуючою, як розумовий недолік. На жаль, обдаровані діти часто страшні інтроверти, незрозумілі одноліткам і батькам, зі своєю нерозкритою винятковістю, яка веде у глухий кут. Нудьгуючи й залишаючись поза увагою у школі, вони можуть випадати з процесу навчання та, як наслідок, вибрати напрям, який ніколи не потребуватиме застосування їх виняткових здібностей.

Тестування дитини

Тестування обдарованої дитини – це спеціалізована галузь, тому якщо ви хочете, щоб вашу дитину оцінював експерт, готуйтеся до великих витрат. Бажано, щоб дитину тестував дитячий психолог, переважно з досвідом роботи у сфері тестування обдарованих дітей.

Двома основними тестами IQ є тест інтелекту Векслера (шкала Векслера) для тестування дітей – версія IV (WISC-IV) і тест/шкала інтелекту Стенфорд-Біне (версія V). На загальну думку, оцінка 120 і вище в тесті IQ відповідає вищому стандарту інтелекту. Ті, хто набирає 160 або більше балів, характеризуються як глибоко обдаровані люди. Тим не менше, цей вид тестів IQ має свої обмеження. Треба мати на увазі, що чистий інтелект, вимірюваний за допомогою тестів IQ, значною мірою (хоча й не повністю) успадковується дітьми від батьків. Але зв'язок між високим інтелектом та обдарованістю не є безумовним. Багато творчих та обдарованих дітей не набирають високих балів на тестах IQ, тому що деякі види інтелекту неможливо добре протестувати за допомогою стандартизованих тестів IQ.

Найкраще оцінювати дитину в цілому. Наприклад, емоційний інтелект і таланти в музиці, спорті, мистецтві та мовах є важливими частинами загальної картини. Фактично, це впливає з «Теорії

множинного інтелекту», запропонованої доктором Говардом Гарднером. Ретельна оцінка обдарованості повинна брати до уваги всю дитину, а також те, як вона адаптується соціально й емоційно до того, що вона «не така, як усі».

Кращі практики показують, що для оцінки обдарованих дітей повинні використовуватись численні показники та правильні індикатори. Інформація про дитину повинна збиратись із кількох джерел (від вихователів, родини, викладачів, однокласників та інших людей, які добре знають дитину, яка тестується), різними способами (наприклад, за допомогою спостереження, виконання чогось, результатів, портфоліо, опитувань, інтерв'ю) та в різних ситуаціях (наприклад, у школі й поза нею).

Деякі поширені запитання й відповіді про обдарованих дітей:

1. Чи мають вони самоусвідомлення своїх здібностей? Більшість обдарованих дітей дізнаються, що вони відрізняються від однолітків, до п'яти років.

2. Чи можуть їх помилково вважати відстаючими? Звісно, так, і є багато прикладів цього. Уїнстон Черчилль не закінчив шостий клас і став останнім у своєму класі. Ісаака Ньютона виключили з гімназії в 14 років, у 19 повернули, тому що він дуже багато читав, потім він закінчив Кембриджські курси з посереднім результатом.

3. Що впливає на розвиток обдарованих дітей? Університет Чикаго провів дослідження розвитку ста найуспішніших учнів (математиків, музикантів, плавців і тенісистів), яке виявило, що на успішність дітей мають сильний вплив батьки та вчителі, що доводить, що обдарованість може бути не тільки природженою, а її можна й «виростити», тобто розвинути й виховати.

Велику підтримку при розвитку дитячих здібностей надавали члени їх сімей або виключно віддані своїй справі вчителі, які вміли відрізнити звичайні здібності від видатних. Деякі з дітей були мотивовані проводити довгі години навчання й підготовки у фахівців власним рішенням і своєю сім'єю.

4. Кого вважати обдарованим, а кого ні? Відповідь на це запитання залежить від ясності трактування слова «досягнення» («ступінь успіху») та процедури оцінки, яка використовується в суспільстві для визначення обдарованості. Деякі вважають обдарованими 2 %, інші 5 %, а деякі 15 % кращих учнів або тих, кого вчителі вважають кращими. Важливо визнати, що «обдарованість» це більше, ніж високий результат, отриманий у тесті IQ, і що кожна людина має таланти та здібності, які можна використовувати для досягнення своїх цілей в житті. Є багато людей, які під час проходження цих тестів ніколи не домагались «казкових результатів» і яким необхідні такі ж зусилля та вдосконалення в нашій системі освіти. Успіх приходить не тільки завдяки великим здібностям, а й все частіше через прагнення й наполегливість при розвитку й застосуванні власних талантів, прагнення знаходити спільну мову з іншими людьми та приймати в житті позитивні рішення.

5. Чи є обдаровані діти ідеальними? Було б наївно вважати, що обдарованість не приносить із собою певних супутніх труднощів. Такі діти перш за все діти, а вже потім обдаровані. Вони також мають право на поразку, невдачу, та багато з них відчують «вимогу відповідати власному потенціалу».

Хоча багато викладачів і дослідників вже давно зрозуміли, що багато хто з наших обдарованих дітей не обов'язково повинен бути відмінником, наше суспільство часто оцінює інтелект, ґрунтуючись на гарних табелях, і прирівнює високі оцінки до високого інтелекту. З іншого боку, судячи з анкет семи найобдарованіших молодих людей Азії в галузях від музики й мистецтва до спорту та шахів, визначення інтелекту трохи змінилось, і вважається, що в дітей є й інші види інтелекту. Хоча з визначенням інтелекту можна сперечатись, у цілому більшість дослідників згодні, що інтелект пов'язаний як з генетичними факторами, так і з факторами зовнішнього середовища.

Багатьох обдарованих дітей засмучують обмеження на звичайних уроках, і їхні здібності залишаються непоміченими. Батьки зобов'язані розглядати дитину в цілому, щоб оцінити потенціал її обдарованості. Якщо ви вважаєте, що ваша дитина обдарована в певних галузях,

необхідно оцінити її обдарованість. Батьки в жодному разі не повинні залишати непоміченим світлий розум.